

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în subprogram în anul 2025

Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova:
cercetare interdisciplinară și valorificare științifică

(denumirea subprogramului)

Codul subprogramului 01 15 01

Activitățile realizate în anul 2025 au avut drept scop prospectarea și teledetecția siturilor arheologice din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova. Pentru atingerea scopului au fost realizate periegeze, sondaje și săpături arheologice la siturile din spațiul de cercetare. Acestea au fost complementate cu o serie de cercetări interdisciplinare: prospecțiuni aeriene (LiDAR) și geofizice, analize pedologice, paleofaunistice și antropologice.

Periegezele arheologice au fost realizate la 43 de situri din raioanele Ialoveni, Călărași, Strășeni și Hâncești. Investigațiile au fost orientate atât spre verificarea și reperarea (GPS) a așezărilor cunoscute anterior, cât și spre descoperirea de situri noi (Hansca „La Cramă”, Hansca „Pădure”, Malcoci „Livada de aluni”, Nimoreni V, Nimoreni VI ș.a.).

Prospecțiuni aeriene (LiDAR) au fost efectuate la fortificațiile Durlești „Pădurea Grozești” (mun. Chișinău), Hansca „Toloacă”, Suruceni „Cetățuie”, Pojorâni „Cetate” și Cigârleni „Bordeiul Turcului” (raionul Ialoveni). Ca rezultat au fost aduse clarificări cu privire la conturul sistemului defensiv, precum și precizări despre dimensiunile acestor fortificații.

Prospecțiunile geofizice, efectuate la fortificațiile Suruceni „Cetățuie”, Hansca „Toloacă”, Saharna „Valea de Mijloc” au scos în evidență vestigiile unor amenajări defensive de tip șanț, precum și a numeroase anomalii pozitive: urme ale unor locuințe, gropi de provizii, instalații de foc etc., care denotă activitatea comunităților umane din aceste așezări. Iar cercetările geofizice de la Saharna „Țiglău” au permis localizarea cimitirului comunității, care a locuit în așezarea adiacentă. Rezultatele obținute au contribuit la studierea planimetriei așezărilor și a necropolei, precum și vor facilita cercetarea structurilor arheologice prin metode invazive (sondaje, săpături).

De asemenea, în anul 2025, au fost realizate săpături arheologice în șapte situri: Suruceni „Cetățuie”, Hansca „Toloacă” (raionul Ialoveni), Cașunca „La Movile” (raionul Florești), Trinca „La Șanț” (raionul Edineț), Olișcani „Roata Turcilor” (raionul Șoldănești), Saharna „Țiglău” (raionul Rezina), Valul lui Traian de Jos (raionul Vulcănești). În urma cercetărilor arheologice în fortificațiile Suruceni „Cetățuie” și Hansca „Toloacă” au fost făcute precizări cu privire la sistemul defensiv, precum și la perioada de funcționare a acestora (sec. IV-III a. Chr.). Iar în așezările Saharna „Țiglău” (a doua jumătate a sec. XII - sec. VII a. Chr.) și Olișcani „Roata Turcilor” (sec. IV-III a. Chr.) au fost scoase în evidență mai multe structuri arheologice de tipul locuințelor și gropilor pentru păstrarea proviziilor, care ne furnizează informații prețioase despre organizarea habitatului comunităților din această perioadă. Totodată, în urma cercetărilor efectuate la Trinca „La Șanț” s-a stabilit că această microzonă reprezintă un punct de interes pentru a înțelege procesele socio-economice și culturale care s-au derulat pe parcursul fazei târzii din evoluția culturii Cucuteni-Tripolie. Iar ca rezultat al investigațiilor arheologice în necropola Cașunca „La Movile” au fost identificate structuri (șanțuri rectangulare), care vor contribui la studierea practicilor funerare ale comunităților sarmatice din spațiul pruto-nistean, în primele secole ale erei creștine.

Din siturile investigate prin săpături arheologice au fost prelevate probe de sol, care în urma analizelor, efectuate în Laboratorul „Fizica și chimia solului”, Universitatea de Stat din Moldova, au stabilit prezența unui înalt grad de antropizare a solului, fapt ce demonstrează o locuire intensă și îndelungată în aceste așezări.

Rezultatele cercetărilor, căpătate în cadrul subprogramului, au fost valorificate prin intermediul unei monografii, a 21 articole științifice și a 55 rezumate ale comunicărilor, prezentate la șase conferințe internaționale (peste hotare), patru conferințe internaționale (în Republica Moldova), șase conferințe naționale cu participare internațională și o conferință națională.

De asemenea, în anul 2025 echipa subprogramului a organizat două manifestări științifice (colocvii) cu participare internațională cu genericul: „Culturi arheologice și identități etnice din spațiul est-carpatic în a doua jumătate a mileniului I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I p. Chr.” (Chișinău, 2-5 aprilie 2025) și „Podoabe și vestimentație în arheologia preistorică și antică din spațiul tiso-nistean” (Saharna, 24-27 iulie 2025).

The goal of the activities carried out in 2025 was the survey and remote sensing of archaeological sites in the Republic of Moldova forest steppe region. Field surveys, test trenches and archaeological excavations were conducted in the study area's sites in order to achieve this goal.

A series of interdisciplinary investigations complemented them: aerial surveys (LiDAR), geophysical prospections, pedological, zooarchaeological and anthropological analyses.

Field surveys were done at 43 sites located in the Ialoveni, Călărași, Strășeni and Hâncești districts. They focused both on the verification and mapping (GPS) of previously known settlements, and on the discovery of new sites (Hansca “La Cramă”, Hansca “Pădure”, Malcoci “Livada de Aluni”, Nimoreni V, Nimoreni VI and others).

Aerial surveys (LiDAR) were performed on the hillforts at Durlești “Pădurea Grozești” (Chișinău municipality), Hansca “Toloacă”, Suruceni “Cetățuie”, Pojăreni “Cetate” and Cigârteni “Bordeiul Turcului” (Ialoveni district). As a result, they elucidated aspects regarding the defensive system’s contour and gave more accurate data on these fortifications’ dimensions.

The geophysical prospections conducted at Suruceni “Cetățuie”, Hansca “Toloacă”, Saharna “Valea de Mijloc” uncovered the remains of ditch-type defensive structures, as well as numerous positive anomalies: traces of houses, storage pits, fireplaces etc., which indicate the activity of human communities in these settlements. At the same time, the geophysical investigation at Saharna “Țiglău” made it possible to establish the location of the cemetery used by the community which lived in the adjacent settlement. The recorded results contributed to the study of the settlements’ and necropolis’ planimetry, and they will facilitate the research of the archaeological structures through invasive methods (test trenches, excavations).

Additionally, in the year 2025, archaeological excavations were carried out at seven sites Suruceni “Cetățuie”, Hansca “Toloacă” (Ialoveni district), Cașunca “La Movile” (Florești district), Trinca “La Șanț” (Edineț district), Olișcani “Roata Turcilor” (Șoldănești district), Saharna “Țiglău” (Rezina district), Valul lui Traian de Jos (Vulcănești district). The archaeological research at the Suruceni “Cetățuie” and Hansca “Toloacă” fortifications elucidated aspects of the defensive system, as well as the period when they functioned (4th-3rd centuries BC). Meanwhile, in the Saharna “Țiglău” (second half of the 12th century-7th century BC) and Olișcani “Roata Turcilor” (4th-3rd centuries BC) settlements, multiple archaeological structures, such as dwellings or pits to store provisions, were discovered, which offer precious information about the way this period’s communities organized their habitat. Concurrently, the research done at Trinca “La Șanț” established that this microregion represents an item of interest for the understanding of the socioeconomic and cultural processes that happened during the late stage of the Cucuteni-Trypillia culture’s evolution. Lastly, the archaeological investigations in the Cașunca “La Movile” necropolis identified structures (rectangular ditches) that will contribute to the study of the Sarmatian communities in the Prut-Dniester area during the first centuries of the Christian era. Soil samples were recovered from the sites where archaeological excavations took place. Their analyses, performed at the Laboratory of Physics and Chemistry of Soils, Moldova State University, determined the soil’s high degree of anthropization, a fact which demonstrates that an intense and prolonged habitation occurred in these settlements.

The results of the research accomplished within the subprogram were disseminated through one monograph, 21 scientific articles and 55 abstracts of presentations, given at six international conferences (abroad), four international conferences (in Republic of Moldova), six national conferences with international participation and one national conference.

Additionally, in the year 2025, the subprogram’s team organized two scientific events (colloquia) with international participation with the titles: “Archaeological cultures and ethnic identities in the East-Carpathian area in the second half of the 1st millennium BC - first half of the 1st millennium AD” (Chișinău, April 2-5, 2025) and “Clothing and body ornaments in Prehistoric and Ancient Archaeology in the Tisza-Dniester area” (Saharna, July 24-27, 2025).